

Az első 50 év után

A német elnökséget záró EU-csúcsról

Rácz Margit

Az EU egy olyan szupranacionális irányú integrációs folyamat, ahol a nemzetállami jogositványok egy részét úgy adják át a tagországok, hogy magának a tagállamnak kell szegényítenie saját kompetenciáját. Ez még akkor is problémát okozott, amikor a szovjet fegyverek és az amerikai robotus gazdasági erő árnyékában hat ország kormányának kellett megegyeznie. Ebből kiindulva egészen természetesnek tűnik, hogy 2007-ben 27 tagország nem tud egyszerűen jövőbe tekintő, önmérsékletet és kompromisszumkésztséget feltételező közös álláspontra jutni.

A probléma csak az, hogy most sincs kevesebb feladat, mint az 1950-es évek végén. Hiszen az ázsiai globalizáció, a klímaproblémák, és velük összefüggésben az energiabiztonság kérdései vagy az öregedő társadalom és a jóléti szolgáltatások jövője mind-mind akkora kihívás, ami vetekszik a II. világháború utáni verthelyzetű Európa problémáival.

A kihívás tehát megvan. Mi hiányzik? Első látásra a csúcs után egyértelmű a válasz, a megfelelő nemzeti politikus. A lengyel elnök ikertestvérével folyamatosan konzultálva „lövészárókba ásta magát”, mert a nácik által megölt több mint hat millió lengyel áldozatra hivatkozva akarta a szövzeti arányokat a maga javára módosíttatni 26 másik országgal szemben. Az elnöki po-

ziciót éppen csak megszerzett Nicolas Sarkozy a szabadpiac retorikai korlátozásával máris megmutatta, hogy a csúcson hazafelé politizál, és bizonyos vívmányait az egységes belső piacnak, és így az egész eddigi integrációs folyamatnak, ha megkérdőjelezni nem is akarja, de legalább szóban a szociális vívmányok súlyát a piac rovására a közös dokumentumban meg akarja növelni. Franciaország fájdalmas reformok előtt áll, amelyek halaszthatatlanok, és piaci irányba történő változássorozatot jelentenek.

Azt, hogy végül is sikerült olyan kompromisszumot elérni az első számú nemzeti politikai vezetők között, amit mind a 27-en el tudtak fogadni, mindenképpen üdvözölni lehet. De ettől még sem a kihívások megoldásához nem jutottunk közelebb, sem pedig az EU alkotmányszerződés-tervezetének további sorsa nem rendeződött megfelelő biztonsággal.

A csúcs utáni első fáradt kommentárok egy része is utal arra, hogy a július végén megkezdődő kormányközi konferencia idejére egyáltalán nem biztos, hogy egyes országok nem felejtik-e el „egészséges amnéziával” azt a kompromisszumot, amit mindannyian elfogadtak a maratoni EU-csúcscon.

Elgondolkodtató, hogy több mint fél évszázad múltán egyes lengyel vezetőkben

milyen erősen él a németekkel szembeni ellenérzés. 1998-ban a szociáldemokrata-zöld koalíció hatalomra kerülésével az új zöld külügyminiszter, Joschka Fischer a német parlamentben tartott első beszédében azt mondta, hogy a Német Szövetségi Köztársaságnak sikerült már Franciaországgal és Izraellel megbékélnie, csak egy ország van még hátra, s ez Lengyelország. Az EU-csúcs után úgy tűnik, hogy ez csaknem tíz év alatt nem sikerült, vagy legalábbis nem teljesen.

Azt, hogy Franciaország politikusai valami egészen mást gondolnak a piacgazdaságról, mint számos más tagország, köztük a németek, megmutatkozott már 1963-ban, amikor a francia-német tengely létrehozását intézményesítő ún. Elysée-szerződést megkötötték. Annak preambulumban ugyanis Németország egyoldalúan szögezte le az USA-hoz fűződő szoros jó viszony indokoltságát.

Voltak az integráció hajnalán is kemény egymásnak feszülések. De az integráció nem volt még ilyen mély, mint most, kevesebb tagország is volt. Így könnyebben meg lehetett állapodni. Talán leszögezhető, hogy a tagállami önkéntes lemondásra épülő integrációépítés nem is képzelhető el másképp. A mából tekintve azonban ez a sajátosság olyan problémák tömegét eredményezheti, ami az integráció sikerességét fogja esetleg teljesen aláásni. Hiszen ez a sikeresség a világ többi részéhez viszonyítva mérhető, és ezen a szintéren az átalakulás gyors.

Mindezek tükrében a múltba nézni vagy látszatpolitizálni olyan luxusnak tűnik, ami végzetesen kártékony lehet. Mégis megesezt, és ha megesezt nem zárható ki, hogy precedens értékű lesz. A kérdéses dokumentum elfogadása ezek közül alig old meg valamit. De, ha 2009 első felében ezt a problémát nem lehet kipipálni, akkor hogyan lehet azt egyáltalán remélni, hogy a klímakérdésekben, amelyek ugyancsak komoly érdekeket

sértenek, mégis csak előrevivő módon meg tudnak állapodni, és képesek lesznek ezek az országok cselekedni is?

Barroso az Európai Bizottság elnökeként is hangsúlyozta, hogy az alkotmányszerződés tető alá hozása teszi lehetővé a további kibővítéseket. A szerződés ratifikálása *cca.* két év alatt azt az üzenetet hordozza, hogy van még kompromisszumkészség és összetartó erő ebben a csaknem 500 milliós közösségben. A további kibővülés kérdése felveti a heterogenitás növekedésének problémáját, ami az egyre nagyobb homogenitást követelő mélyülés megakasztója lehet. Persze csak átmenetileg. De ennek az integrációnak ilyen átmenetekre már nincs ideje.

* * * * *

Eddig megjelent számaink megtekinthetők és letölthetők a www.vki.hu honlapról